QL
461
.R873
ENT

Kot. 6 fuzet 5
1899 : maj.

SMI
3

QL
461
R873
ENT

Ent. Soc. Wash.

VI. kötet. 1899. májushó. 5. füzet.

ROVARTANI LAPOK

HAVI FOLYÓIRAT

különös tekintettel a hasznos és kártékony rovarokra

DR. BEDŐ ALBERT DR. ENTZ GÉZA
DR. CHYZER KORNÉL DR. HORVÁTH GÉZA

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

SZERKESZTIK

ABAFI AIGNER LAJOS, JABLONOWSKI JÓZSEF
ÉS CSIKI ERNŐ.

BUDAPEST
A ROVARTANI LAPOK SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA
VIII., RÖKK-SZILÁRD-UTCZA 32

Megjelenik minden hónap első napján, julius és augusztus havak kivételével
Előfizetési ára egész évre 4 frt.

Tartalom.

A sölömoly és szölöiloncza irtása I. *Jablonowski Józseftől.* 89
Hazánk Orsodacne-féléi. *Csiki Ernőtől.* Három ábrával. 92
A magyar lepke-fauna gyarapodása 1898-ban. II. *A. Aigner Lajostól* . . 95
Magyarországi Braconidák. *Szépligeti Győzőtől* 98
A Zygaena carniolica új fajváltozatai. *A. Aigner Lajostól.* Két ábrával. 102
Adatok Szeged faunájához. I. Orthoptera. *Vellay Imrétől.* 104
Különfélék:
A rák életmódja. 107
A cserebogár irtása. 108
Pillangó-estélyek. 108
A Trencsénmegyei Természettudományi Egylet 107
A vértetűről körrendelet. 107
A hernyók irtása. 107
Az Anthrenusok ellen. 110
A sirok faunája. 110
A béka tápláléka. 110
A Phylloxera kártékonysága. 110
Levélszekrény 110

Kérelem. Azon kéréssel fordulok a t. olvasókhoz, hogy a Magyar Nemzeti Muzeum részére kirándulásaik alkalmával futóbogarakat (*Carabus*) gyűjteni szíveskedjenek. Köszönettel vennők, ha minél nagyobb mennyiségű anyagot kapnánk az ország különböző részeiből. A gyűjtött bogarakat csak egyszerűen borszeszben kérjük a **M. Nemzeti Muzeum állattári osztályának** címére elküldeni. Fontos a gyűjtés helyének (város, község, hegység, völgy stb.) ismerete, — ezt kérjük irónnal egy kis papirosdarabkára a gyűjtő nevével együtt feljegyezni és az üvegcsébe tenni. **Csiki Ernő, Budapest (M. Nemzeti Muzeum).**

A budapesti entomologusok *minden pénteken este* a Muhr-féle vendéglőben (Kerepesi-út 44.) találkoznak.

Az 1897. és 1898-iki teljes évfolyammal még szolgálhatunk. Az előbbi kötetekből csak egyes példány áll rendelkezésre; ezek következő áron kaphatók: I. kötet 5 frt, II. kötet 3 frt, III. kötet 5 frt.

Az előfizetési összegek kiadóhivatalunkhoz (VIII. ker., Röck-Szilárd-utcza 32.) czímzendők.

A szőlőmoly és szőlőiloncza irtása.

I.

Úgy a régi, mint a most már rendes termést adó újabb telepítésű szőlőkben, legyenek azok hegyiek vagy homokiak, az utóbbi három év óta aggasztó módon szaporodik a szőlőmoly *(Cochylis ambiguella)* és egyes helyeken hozzá csatlakozik — bár ez idő szerint még szórványosan — a szőlőiloncza *(Tortrix Pilleriana)* is. Eme két rovar kártételeinek meggátlására szolgáló védekezésmódok ismertetése előtt lássuk előbb röviden e két állat életmódját.

A szőlőmoly évente kétszer szokott mutatkozni. Az első nemzedék hernyói május elejétől körülbelül junius utolsó harmadáig találhatók, a mikor kezdetben a fürt apró bimbóit, később a nyiló virágzatot, majd az apró kötődött bogyókat pusztítják. E hernyó eleinte igen parányi és zöldes színű, később szennyes-rózsás vagy ibolyás-szürkés, legtöbbször azonban szennyes-zöldes, de feje és az utána következő első testíz feketés-barna; teljesen felnőtt korában 8—10 milliméter hosszú. E hernyót a fürtön sohasem lehet szabadon látni, mert a míg egész kicsi (1 milliméter hosszú), addig belefurakodik a bimbókba, miközben azokat finom pókszálakkal összekötögeti, később pedig részint az elrágott virágokból, részint azok elváló hulladékaiból ugyancsak a szájából eregető pókszálakkal a fürt gerezdei között hosszúkás fészket készít, a melynek belsejét kibéleli. E fészekben tartózkodik és innen indul ki, hogy kártételeit folytassa. Egy hernyó készíthet azonban egymásután több fészket is; innen van, hogy az ember abból egy fürtön 5—6-ot is talál, de hernyót csak egyben.

Junius végén teljesen kifejlődött és vagy az eddigi fészkében, vagy inkább a karón és szőlőtőke alkalmas repedésében, de nem ritkán a szőlő kötözésére használt anyagba (szalma, guzsba-csavart fűzvesszők, sás vagy raffia között) készített külön burokban bebábozódik. Bábja csak mintegy 6 milliméter hosszú és világosbarna.

Két hét mulva, és pedig junius végén szórványosan, julius elején tömegesen kikel e bábból a szőlőmoly, mely valamivel nagyobb és termetesebb a közönséges ruhamolynál, mert 7—8 mil-

liméter hosszú és kiterjesztett szárnynyal 13—15 milliméter széles. E molyra könnyen rá lehet ismerni arról, hogy hátán, ha szárnyait háztető formájára összeteszi, a felső szárnyain egy kis nyereg alakra emlékeztető kávébarna színű kis harántsáv húzódik; a felső szárnyak hegyén a nyereg alakú rajzhoz hasonló színű pont van.

A moly a nappal legnagyobb részét a levelek alsó felére húzódva tölti, csak este röpködik, miközben párzik és vagy a már félig kifejlődött bogyókra vagy azok nyeleire egyet-egyet, összesen mintegy 30—40 petét tojik. E pete fehéres és szabad szemmel nem igen vehető észre.

Az ebből a petéből kikelő kis hernyócska, tehát a szőlőmoly második nemzedéke, mely színre és termetre majdnem teljesen azonos a juniusi hernyóval, julius és augusztusban a bogyókba furakodik. Azokat részben egészen kirágja, részben csak kikezdi, de szálaival mindig összefonogatja. Az így megtamadott és összecsomózott bogyók, melyek legtöbbször a fürt hegyén vannak, rothadnak, nemcsak mert már úgyis megvannak sérülve, hanem azért is, mert rájuk telepednek a különböző gombák is. Egyes hernyók akadnak azonban a fejletlen u. n. „Márton-szőlő"-ben még október hónapban is. Még mielőtt a szüret ideje beköszönt, a hernyó elhagyja a fürtöt és vagy a tőkére, vagy a karóra vándorol, hol bebábozódási helyet készít magának, a melyben október végéig eleinte mint hernyó vesztegel s csak azután bábozódik be. Ilyen báb alakjában ki is telel. Május elején, de ha meleg a tavasz, már április végén jelenik meg jövő évben a moly újra, mely petéit a bontakozó hajtásokba, illetőleg azokban a bimbókra tojja; e petékből kél ki az a nemzedék, mely tavasszal és nyár elején a virágfürtöket szokta rongálni. A szőlőmoly előfordul szórványosan Magyarországon s mint azt az 1898-iki esztendő mutatta, igen nagy károkat okozhat.

A szőlőiloncza (*Tortrix Pilleriana*) a szőlőmolytól nemcsak nagyságra, de életmódra nézve is különbözik, mert évenkint csak egy nemzedéke van. Kártételét május eleje vagy közepe táján, tehát a szőlőmolylyal egyidejűleg kezdi és junius közepéig, esetleg végéig folytatja. Eleinte csak a hajtások hegyein rágcsál, a melyeket előbb többé-kevésbbé összefon, de ha a hernyó nagyobb (május végén, junius elején), akkor már az alsóbb levelekre száll le, s itt is mindig fészket készít magának olyanformán, hogy vagy egyszerűen behajlítja és leköti a levél egyik-másik karélyát, vagy hogy egy levél ránczos bemélyedésében maga fölé szálaiból fedőt sző, s abban él, vagy végül, hogy összefon néha több levelet vagy fürtöt is, ebben a fonadékban tanyázik s onnan rágja az elérhető zöld

részeket. Ha a fészkéhez közelben már nincs mit rágnia, akkor odébb áll és más helyen ismét újabb fészket készít annyiszor, a mennyiszer szükséges: 8—10-szer is, míg teljesen kifejlődik.

A hernyó eleinte (április végén, május elején) piczi, sárgás-zöld, majdnem olyan, mint a levél színe, de egy két sárgás-zöld hernyó akad később is közte; feje, és a feje után következő első testszelvényének felső része fényes feketés-barna vagy fekete; hátán az első testszelvény után következő testrészén, két hosszú sorban kis fehér, vagy zöldes pontocskákból szennyes-zöld, vagy vörhenyes szőrök erednek; testének alsó színe világos-zöld. Hosszúsága kifejlődött korában 30—40 millim. Igen élénk és fürge hernyó; legkisebb érintésre kiveti magát a fészkéből, úgy hogy azután a zöld lomb között nehéz rátalálni. Julius elején vagy néha valamivel később, kikel a karókon és tőkén, de legtöbbször az összefont levelek között elhelyezett 12—14 millm. hosszú barna színű bábokból a lepke. Ez is éjjeli állat s a nappalt a levelek alsó felén meghúzódva tölti. Ez a lepke 10—15 millm. bosszú, kiterjesztett szárnyakkal 20—25 millm. széles és agyagszín-sárga, de ez a szín igen sok színárnyalatú. Jellemző ezen állatra nézve, hogy felső szárnyán a tőnél egy folt és azután három harántsáv van, mely a szárny alapszínénél mindig sötétebb árnyalatú. Ez a rajz is azonban olyan változó, mint általában a pillének alapszínezete is.

Az este rajzó és ugyanakkor pározó pille petéit 10—20, legtöbbször 50—60, de olykor 150—200 darabból álló csomóban a szőlőlevél felső lapjára tojja. E petecsomó eleinte halvány-zöld, de kikeléskor feketés-szürke. A petékből kikelt hernyók kikelés után rögtön, a nélkül, hogy sokat rágnának, elszélednek és alkalmas helyen, kivált a karókon és a tőke elváladozó kérge alatt telelőre húzódnak, honnan azután jövő évben ismét a fakadó szőlőhajtásokra vándorolnak föl, hogy kártevésüket itt újból megkezdjék.

Ez a rovar — a szőlőiloncza — mint épen honi eseteink mutatják, vidékenkint és kisebb-nagyobb időszakokban igen nagy károkat okoz, sőt ha csakugyan tömegesen mutatkozik — mint az Magyarország déli részén a 80-as évek elején megtörtént — tönkre teheti az egész termést is, miért is okvetetlenül szükséges, hogy kártételeinek gátat vessünk. *Jablonowski József.*

Hazánk Orsodacne-féléi.

Az *Orsodacne Latr.* nemet Latreille óta a legtöbb szerző a Chrysomelidák *Sagrini* csoportjába sorozza, mivel azonban ez a genus nem illik egészen ezen csak exotikus alakokat tartalmazó csoportba, Thomson 1876-ban „Skandinaviens Coleoptera" című művében (VIII. köt. 130. l.) a testalakot tartván leginkább szem előtt, a *Syneta* és *Zeugophora* nemekkel együtt külön csoportba foglalta *Orsodachnidae* névvel. Az Orsodacnék rendszertani helyével tehát mindeddig tisztában még nem vagyunk s ezt pontosan megállapítani csak akkor lesz lehetséges, ha fejlődésük menetét ismerni fogjuk.

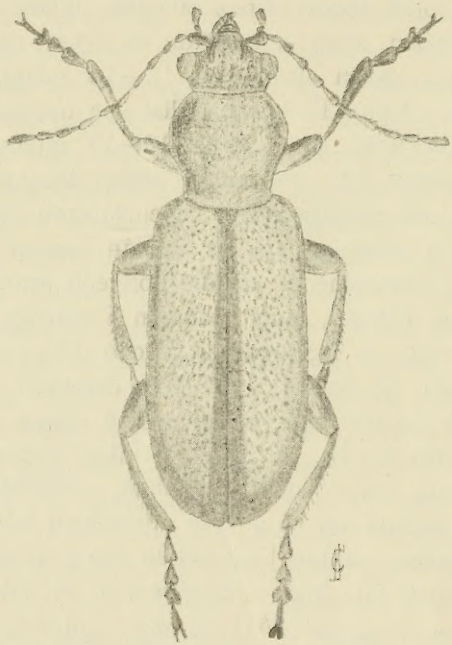

a. b.

Orsodacne cerasi L. penise felülről és alulról. (Weise után.)

c. d.

Orsodacne lineola var. coerulescens Duft. penise felülről és alulról. (Weise után.)

Orsodacne lineola var. marginata Csiki. (Nagyítva.)

Az idetartozó bogárkák április és május hónapokban találhatók virágzó kökényen, galagonyán és Paduson. A két ivart külső bélyegek alapján nem lehet megkülönböztetni, legfeljebb annyit mondhatunk, hogy a hímek sokkal kisebbek és keskenyebbek, mint a nőstények. A hím ivarszerveit legelőször Weise vizsgálta és rajzolta le (Deutsche Entomolog. Zeitschr. 1894. Taf. II. fig. 19. és 20.) az *Orsodacne cerasi Linn.* és *O. lineola var. coerulescens Duft*-tól, melyek a mellékelt ábrán láthatók.

Tekintettel arra, hogy a legtöbb gyűjteményben az *Orsodacne*-félék roszul vannak determinálva, jónak láttam, hogy meghatá-

rozásukra táblázatot állítok össze és erre a czélra a Nemzeti Muzeum gyűjteményében levő gazdag anyagon kívül Ehmann Ferencz, Götzelmann Tivadar és Wachsmann Ferencz urak nagyszámú példányát is átvizsgáltam, miért e helyen sem mulaszthatom el, hogy szíves támogatásukért köszönetet ne mondjak.

*

A hazánkban előforduló alakok meghatározására következő táblázat szolgál:

1. A test felül sima, szőrzet nélküli ... 2
— A test felül sűrű szőrzettel borított ... 8
2. Szárnyfedők sárgák, legfeljebb fekete oldalszegélylyel vagy csúcscsal ... 3.
— Szárnyfedők sötét színűek ... 6.
3. Szárnyfedők világos sárgák ... *cerasi Linn.*
Szárnyfedők varratja, oldalszéle vagy csúcsa fekete ... 4.
4. A test alsó felülete és az előmell is fekete, potroh néha vörösesbarna. Az előtor háta (pronotum) vörösesbarna, sőt egészen fekete is lehet; a szárnyfedők oldalszéle vagy oldalszéle és varrata együttesen széles fekete szegélylyel ... *var. limbata Ol.*
— A test alsó felülete a sárga előmell kivételével sötétszínű (szürke), néha a potroh sárga ... 5.
5. A szárnyfedők oldaszéle és varrata az utolsó harmad kivételével fekete ... *var. lineola Lac.*
— A szárnyfedők csúcsa többé kevésbbé fekete *var. melanura F.*
6. Fej és előtor háta egészen fekete ... *var. Duftschmidi Wse.*
— Fej és előtor háta egészen vagy részben sárgásvörös vagy feketevörös ... 7.
7. Fej és az előtor háta világos sárgásvörös *var. cantharoides F.*
— Fej mellső része (homlok fekete) és az előtor háta vörös vagy feketevörös ... *var. glabrata Panz.*
8. Szárnyfedők sárgák ... 9.
— Szárnyfedők sötétszínűek, legfeljebb világos folttal a vállon 12.
9. Előmell fekete. Fej sötétebb színű, vörösbarnától feketéig 10.
— Előmell sárga. Fej, az egész test, csápok és végtagok világos sárgák; az előtor háta némelykor sötétebb; fej és néha a szárnyfedőkön a torpaizs körül háromszögletes sötét folttal. (*var. a. Weise*) ... *var. flava Csiki.*
10. Előtor háta sárga, közepén ritkán rövid fekete vonallal. Szárnyfedők varratszéle némelykor fekete. Közép- és utómell fekete ... *lineola Panz.*

— Előtor háta és a test alsó felülete egészen fekete ... ... 11.
11. Szárnyfedők egészen sárgák... ... ... *var. nigricollis Oliv.*
— Szárnyfedők az oldalszegély és a varrat mentén széles kékes fémfényű sötét szegélylyel ... ... *var. marginata Csiki.*
12. Szárnyfedők a vállon vörös folttal; néha az előtor háta tövén is van két hosszúkás vörös folt. Fekete, testfelszíne némelykor kék vagy zöldesen fénylő ... *var. humeralis Latr.*
— Szárnyfedők egyszínűek, kékesfeketék... ... ... 13.
13. Fej és előtor háta fekete, utóbbi néha két hosszúkás vörös folttal ... ... *var. coerulescens Duft.*
— Fej, csápok, előtor háta, végtagok és néha a potroh is vörös vagy vörösessárga. Mell és szárnyfedők kékesfeketék ... ... *var. croatica Weise.*

*

Az egyes alakok elterjedése alábbi összeállításból vehető ki, fel akarván még említeni, hogy az ezen termőhelyekről származó állatokat mind megvizsgáltam és hogy a magyar bogarászati irodalomban feljegyzett adatokat több okból fel nem vettem.

Orsodacne cerasi Linn, (chlorotica Oliv., fulvicollis Panz.) — Budapest (Zugliget, Pozsonyi hegy), Szaár, Koritnyicza, Homonna, Bártfa, Máramaros, Brassó, Keresztényhavas, Herkulesfürdő, Oravicza, Krassova.

var. lineola Lac. — Bártfa, Oravicza.

var. melanura Fabr. — Budapest, Szaár.

var. limbata Oliv. — Budapest. Hidegkút (Mária Remete), Szaár, Bártfa, Oravicza.

var. glabrata Panz. — Budapest, Haraszti, Szaár, Bugacz, Brassó, Herkulesfürdő, Krassova.

var. cantharoides Fabr. — Budapest, Brassó.

var. Duftschmidi Wse. (glabrata Fabr. Duft.) — Szaár.

Orsodacne lineola Panz. (nigriceps Latr., mespili Lac.) — Budapest, Nagy-Bocskó (Máramaros), Nagyszeben.

var. flava Csiki (var. a. Weise) — Budapest, Bia-Torbágy, Pilis, Nagyszeben.

var. nigricollis Oliv. (marginella Duft., picipennis Duft.) — Budapest, Isaszeg, Pilis.

var. marginata Csiki. — Nagyszeben (Coll. Csiki et Fuss), Krassó-Szörény megye (Pável). Ezen új fajváltozat eddig csak hazánk délkeleti hegyvidékéről ismeretes és megfelel a másik faj (*O. cerasi Linn.*) *var. limbata Oliv.* fajváltozatának. Feje, az előtor háta és a test alsó felülete kékesfekete; az elő-

tor háta két oldalának közepén néha kerek sárgásvörös folttal. Tapogatók, csápok és végtagok, a czombok kékes fekete végének kivételével, sárgásbarnák. Szárnyfedők sárgák, kékes-fekete oldal- és varratszegélylyel. Egyik ábra ezen új alakot mutatja.

var. humeralis Latr. — Budapest (Coll. Csiki).

var. coerulescens Dufl. (*nematoides Lac.*) — Budapest, Szörény megye, Horvátország.

var. croatica Weise. — Budapest, Péczel, Pilis, Nagyszeben.

Mint érdekes jelenséget említhetem még, hogy *Wachsmann Ferencz* Budapesten fogta az *Orsodacne lineola Panz.* hímjét és *O. cerasi Linn.* nőstényét copulában. E két példány most a Nemzeti Muzeum gyűjteményében őriztetik. *Csiki Ernő.*

A magyar lepke-fauna gyarapodása 1898-ban.

II.

Áttérek azokra a fajváltozatokra, melyek a magam vagy mások gyűjteményében foglaltatnak.

Papilio Podalirius L. var. decemlineatus, a törzsfajnak nálunk gyakori oly alakja, melynek felsőszárnybeli 5. és 7. sávja ketté oszlik és színezése különben is világosabb; nálunk annyira megállapodott fajváltozat, hogy a fenti nevet, melylyel Eimer ideiglenesen jelölte, bizvást megtarthatja. A sávok megoszlását kevésbbé világosan tünteti fel. a *var. undecimlineatus Eim.* Ennek azonban akad budapesti és eperjesi példányaim közt oly példánya is, melynek említett sávjai egyáltalában nincsenek megosztva és mely ennélfogva inkább *var. novemlineatus*-nak volna nevezhető.

Papilio Machaon ab. Drusus Fuchs, potroha a törzsfajénál jóval fehérebb, a mennyiben annak csaknem a test egész felületére kiterjedő széles fekete sávja az *ab. Drusus*-nál keskeny szalag alakjában látható. A Rajnamelléken, ahonnan leírták, a II. ivadék nőstényén vették azt észre, Budapesten az I. ivadéknál és hímnél is előfordul. — *Ab. rubromaculatus i. l.* A törzsfajtól abban tér el, hogy az alsó szárnyának feketén szegélyezett kék sávjánál kifelé is (leginkább a 2. 6. 7. sejtben), befelé is (leginkább a 3. 4. sejtben) többé-kevésbbé élénk és kiterjedt piros pettyek mutatkoznak. Szintén a Rajnavidékről írták le, de akad Budapesten is. Dr. Uhryk Nándor a Csepelszigeten is fogta.

Parnassius Mnemosyne var. Hartmanni Stdfs., mely a fentebb említett *ab. melaina*-nál jóval sötétebb; nősténypéldányát Bordan István fogta Puj környékén, de ez csak 57 mm., holott a Standfuss bajor példányai a 65 mm.-t is elérik. Hasonló igen sötét példányt fogott Verebély környékén Nécsey István is.

Pieris napi ab. flavescens Stgr. A nőstény csaknem okersárga, az *ab. bryoniae* rajzaival. Eddig főleg Bécsnél és Romániában észlelték. Bordan István Hunyadmegye déli részében találta.

Lycaena Corydon var. caucasica Led. A hím égszínkék, keskeny fekete szegélylyel; az alsó szárny szegélyén levő szemfoltocskák a rendesnél kisebbek. Az alsó oldalon álló középholdat és szemfoltokat körülfolyó gyűrűk átlag nagyobbak és a szegélybeli vörös sáv élénkebb a rendesnél. Termőhelyei: a Kaukázus és Örményország. Koča György Vinkovczén fogott egy példányt, melynek felülete egészen ide vág; alul azonban alapszíne igen világos, a gyűrők és vörös sáv pedig a rendesnél sem nagyobbak, sem élénkebbek. A nőstényt, melyet hozzátartozónak vélek, ugyancsak Koča fogta Kričpolyén 1897. aug. 20-án. Ez bár igen kopott, felül a barna alapszínen kék pikkelyezést mutat; az alsó szárny szemfoltocskái feketék. Alul a rajz igen elmosódott, kevés szemfolttal; a barnás alsószárnyon a szemfoltok többnyire csak jelezve vannak.

Lycaena Admetus Esp. var. Ripperti Frr., mely az alsó szárnyon alul fehér sávval bír (termőhelyei: délkeleti Franczia-ország, Görög- és Bolgárország, Románia, déli Oroszország, Kis- és Közép-Ázsia). Dr. Uhryk Nándor és Kosztka László állítólag a Lipótmező és Óbuda közt levő hegyekben fogták.

Lycaena Donzelii B. Ez a csinos kis kék lepke közönséges *Damon*-unkhoz felül is, alul is hasonlít, de jóval kisebb. Eddig Svájcz, a Riviera, Svéd- és Finnország, Tirol, déli Oroszország és Szibéria voltak ismert termőhelyei; Buda Ádám azonban a Retyezáton fogta s ugyanott az *Erebia Goante Esp.* és *E. Gorge Esp.*-t is, a melyek hazánkból eddig csak a Tátrából, valamint *Spintherops spectrum Esp.*, mely eddig csakis Fiume környékéről volt ismeretes. Ennek kapcsán megjegyzendő, hogy a ritka *Erebia melas*-t Bordan István a Retyezát délkeleti lejtőin észlelte.

Melitaea Phoebe ab. melanina Cenni. A törzsfajnak vörösös sárga színe fakóbb sárgává válik, a melyet azonban a nagyon kiterjeszkedő sötét, helyenkint fekete rajz csaknem teljesen elfödi, a felső szárnynak megnagyobbodott középső pontját némi sárga szín

veszi körül, úgy hogy az szem alakját nyeri; sárga marad továbbá a szegélytércse szalagjának felső része, melyet azonban kiszélesedett fekete erek szelnek át; sárgás végül a szegély előtt két pontsor, mely a különben egészen sötét szárnyon is végighúzódik. Ennek az eltérésnek nőstény példányát 1898. jul. 24-én fogtam a Svábhegyen. Eddigelé csak Olaszországban a Sabiniai hegységben, a franczia Pyreneusokban, Perzsiában, az Amur mentén és Pekingben észlelték.

Pararge Megaera ab. mediolugens Fuchs. A felsőszárny középtércséje elsötétedést mutat, amely onnan ered, hogy kivált a hímnél a fekete harántsávok körülbelül egy harmaddal megszélesednek, míg a nőstény felsőszárnyán a fekete középvonal határozott sávvá alakul. Nassauban a Rajna mentén és Zürichben figyelték meg eddig; Budapesten és Orsován is akad.

Epinephele Lycaon var. lupinus Costa. Nősténye a rendesnél sötétebb barna, két szemfoltja nagyobb, ezek sárga kerete pedig keskenyebb. Termőhelyei: déli Olasz- és Oroszország, Görögország és Kisázsia. Igen közel álló példányaim Budapestről és Peszérről kerültek.

Syrichthus alveus Hb. var. onopordi Rbr. A törzsfajnál rendesen valamivel nagyobb és sötétebb, alsó szárnyának fonák oldala sárgás vagy barnás. A Középtenger partvidékein, Perzsiában is. Kočа György főerdész Vinkovczén (Szerém m) fogta.

Zygaena lavandulae Esp., mely eddigelé Spanyolországból, déli Franczia országból és Liguriából volt ismeretes, Aradon is előfordul, ahol azt Gruber Ede a csálai erdőben nehány példányban fogta.

Zygaena transalpina Esp. var. hippocrepidis Hb. Eddig ismert termőhelyei: Közép és déli Franczia ország, közép és délnyugati Németország és déli Svédország. Vinkovczén Kočа György főerdész fogta.

Naclia punctata F. ab. servula Berce. A törzsfajtól abban különbözik, hogy felső szárnyai egyszínűek, fehér pettyek nélkül. Eddig Spanyolországból és déli Franczia országból volt ismeretes. 1892. jul. 15-én Kočа György Kraljeváczon is fogott egy példányt.

Nemeophila russula ab. palida Stgr. Erről az egyszínű világos sárga fajváltozatról, melynek semmi piros vagy fekete rajza nincs, csak azt tudtuk, hogy *Staudinger* gyűjteményében foglaltatik egy mehádiai példánya; újabban Bordan István Puj környékén találta, én pedig közel álló példányt Peszéren fogtam.

Amphidasys betularia L. ab. Doubledayaria Mill. Ez érdekes melanistikus alaknak átmeneti példányát *(forma mixta)* 1898-ban Gabrielli György találta Újpesten.

Eupithecia pumilata var. tempestivata Z. Jellemző példányát, mely a törzsfajnál szürkéb, kevesebb piros rajzzal, Wachsmann János fogta Pápán.

Mindezek tekintetbevételével a Magyarországból eddig ismert Macrolepidopterák száma 1402 fajra és 413 fajváltozatra rug, vagyis: faunánk a palaearcti fajoknak csaknem a felét foglalja magában. *A. Aigner Lajos.*

Magyarországi Braconidák.

Újabb adatok a Magyar Birodalom Állatvilágához.

Fam. Braconididae Newm.

— Subf. Braconinae. —

Vipio desertor Fabr. P.-Maróth. — *Vipio intermedius* Szépl. P.-Maróth., Szeged (Vellay). — *Vipio intermedius var.* 2. ♂ Budapest (Fekete pajzszsal), P.-Maróth, Deliblat (Kertész). — *Vipio curticaudis* Szépl. Siófok. — *Vipio terrefactor* Vill. Köstendse (Csiki). — *Vipio appellator* Ns. P.-Maróth, Siófok, Szeged (Vellay), Deliblat (Kertész), Gyón (Kertész).

Pseudovipio inscriptor Ns. P.-Maróth. — *Pseudovipio castrator* Fabr. Szeged (fekete scutellummal). — *Pseudovipio umbraculator* Ns. P.-Maróth. — *Iphiaulax impostor* (Scop.) P.-Maróth.

Subfam. Exothecinae Förster.

Oncophanes lanceolator Nees., Pápa (Wachsmann). — **Phanomeris dimidiata* Ns. Budapest: Zugliget, 1896. jun. 7. — *Colastes hariolator Hal. var. Wesm.* ♂♀ Kecskemét, Helvetia.[1])

Subfam. Spathiinae Förster.

**Spathius rubidus* Rossi., Budapest. — *Spathius exarator* L. P.-Maróth. — **Spathius erythrocephalus* Wesm., Budapest, N.-Szeben (Csiki).

Subfam. Doryctinae Först.

**Dendrosoter protuberans* Nees. Budapest: M.-Remete, 1896. máj. 4. — *Doryctes leucogaster Ns. var.* 1. Szépl. Gödöllő (Csiki).

[1]) A csillaggal jelölt fajok a magyar faunára újak.

Subfam. Hormiinae Först.

Chremylus rubiginosus Ns. P.-Maróth. — *Hormius moliniatus* Ns. P.-Maróth. *var.* 2. Budapest, Pygalopha lugubranaból tenyésztve, 1898. szept. 25. *var.* 3. Siófok.

Subfam. Rhogadinae Först.

**Clinocentrus cunctator* Hal. Budapest. — *Rhogas rugulosus* Ns. Szaár. — *Rhogas cruentus* Ns. Pápa (Wachsmann), Szeged (Vellay), Deliblat (Kertész). — *Rhogas dissector* Ns. Budapest: Hűvösvölgy; *var.* 1. Budapest. — *Rhogas reticulator Ns. var.* 2. Budapest, Sz.-Fehérvár, Siófok; *var.* 3. P.-Maróth, Siófok, Fonyód — *Rhogas dimidiatus* Spin. P.-Maróth., Felső-Galla, Siófok; *var.* 1. P.-Maróth. — *Rhogas pallidicornis* H. S Soromist (Kertész). — *Rhogas gasterator* Jur. P.-Maróth, P.-Csaba, Szaár, Siófok, Szeged (Vellay), Pápa (Wachsmann), Lutilla (Vadászfy); *var.* 1. Fonyód, Siófok, Kecskemét; *var.* 2. Siófok, Kecskemét. — *Rhogas miniatus* H. S. Budapest. — *Rhogas bicolor* Spin. Siófok, Deliblat (Kertész); *var. b. ater* Dobogókő. — *Rhogas testaceus* Spin. P.-Maróth, Siófok. — *Rhogas circumscriptus Ns. var.* 4. Kup és Pápa (Wachsmann). — **Rhogas pallidipennis H. S.* Pápa (Wachsmann). — **Rhogas fortipes* Reinh. Budapest: Svábhegy, 1896. ápril. 28. (3·5 mm.) és K.-Svábhegy, 1897. máj. 2.

Subfam. Sigalphinae Först.

Polydegmon sinuatus Szépl. Szeged (Vallay), Bugacz. — *Polydegmon marshalli* Szépl. Bugacz és Helvetia. — *Sigalphus obscurus* Ns. Fonyód. — **Sigalphus rufipes* H. S. Siófok. — **Sigalphus floricola* Wesm. Fonyód. — **Sigalphus obscurellus* Ns. Budapest.

Subfam. Cheloninae.

Phanerotoma dentata Panz. Pápa (Wachsmann). — *Ascogaster annularis* Ns. Gyón (Kertész), P.-Maróth. — **Ascogaster armatus* Wsm. P.-Maróth. — **Ascogaster 4-dendatus* Wsm. Dobogókő, P.-Maróth, Budapest. — **Ascogaster gonocephelus* Wsm. Dobogókő. — **Ascogaster variipes* Wesm. Gyón (Kertész), Siófok, Felső-Galla. — *Chelonus pulchricornis* Szépl. Siófok (♀ veres vagy fekete potrohtővel). — *Chelonus pannonicus Szépl. var.* 1. P.-Maróth. — *Chelonus submuticus Wsm. var.* 1. Budapest. — *Chelonus inanitus Aut. var.* b. 1, c. 1. és c. 2. P.-Maróth. — *Chelonus obscuratus H. S. var.* 3. P.-Maróth. — *Chelonus scaber* Ns. Siófok, Gyón, Veszprém (Wachsmann); *var.* 2. P.-Maróth. — *Chelonus cavulus* Marsch. P.-Maróth, Fonyód; *var.* 1. ♀ Budapest; *var.* 2. ♀ P.-Maróth. — *Chel. carbonator* Marsch. Budapest és P.-

Maróth ; *var.* 1. ♂♀ P.-Maróth ; *var.* 2. ♂ Budapest ; *var.* 3. ♀ Budapest ; és P.-Maróth ; *var.* 4. és 5. ♂ Budapest ; *var.* 6. ♂ P.-maróth és Szeghalom ; *var.* 7. ♂ Budapest ; *var.* 8. ♀ Szeghalom. *Chel. parcicornis H.* S. *var.* ♀ Pápa (Wachsmann). — *Chel. hungaricus* Szépl. Budapest, Dobogókő. — *Chel. nitens* Reich. ♀ P.-Maróth, Siófok. — *Chel. fenestratus* Ns. ♀ P. Maróth. — *Chel. rimatus* Szépl. P.-Maróth ; *var.* 1. P.-Maróth, Siófok, Fonyód. — *Chel. contractus* Ns. Pilis-Maróth, Siófok ; *var.* 1. P.-Maróth, Apaj. — *Chel. sulcatus* Ns. P.-Maróth, Szaár. — *Chel. exilis* Marsch. P.-Maróth.

Subfam. Microgastrinae Först.

Cardiochiles saltator Fb. Deliblat (Kertész). — *Microplitis xanthopus* Ruthe. Siófok. — *Micr. varipes* Ruthe. P.-Maróth ; *var.* ♂♀ Ruthe. Budapest, P.-Maróth, Borosznó. — *Micr. tristis* Nees. P.-Maróth, Öszöd ; *var.* ♂ Fonyód, P.-Maróth. — **Micr. strenua* Reinh. Budapest, P.-Maróth. — *Micr. sordipes* Nees. P.-Maróth, Peszér. — *Micr. mediator* Hal. P.-Maróth, Pápa (Wachsmann), S.-Ujhely (Biró), Fonyód. — *Micr. tuberculifer* Wsm. Budapest, P.-Maróth. — *Micr. adunca* Ruthe. P.-Maróth. **Hygroplitis rugulosus* Nees Budapest. — *Microgaster abdominalis* Nees. P.-Maróth, Fonyód. — *Micr. nobilis var. hungaricus* Szépl. P.-Maróth. — *Micr. subcompletus* Nees. Fonyód. — *Micr. tibialis* Nees. *var.* 3. Fonyód. *Micr. globatus L. var.* 3. Budapest, Pápa, Ujbánya, Siófok, P.-Maróth, Öszöd. — *Micr. deprimator* Nees. P.-Maróth, Fonyód. — **Acoelius subfasciatus* Hal. Budapest.

Subfam. Agathidinae Först.

Agathis malvacearum Ns. *var.* 2. Bukarest (Csiki). *Ag. nigra* Ns. *var.* Fonyód. — *Ag. rufipalpis* Ns. P.-Maróth, Szaár, Pápa. — *Ag. breviseta* Ns. Siófok, Szeged (Vellay), Pápa (Wachsmann), Kecskemét, Gyón. — *Ag. tibialis* Ns. N.-Szeben (Csiki). Kecskemét. — *Disophrys inculcator* L. Fonyód, Deliblat (Kertész). Nezider. — *Cremnops desertor* L. Pápa (Wachsmann), N.-Szeben (Csiki.) — *Microdus tumidulus* Ns. P.-Maróth ; *var.* 2. P.-Maróth, Gyón (Kertész), Fonyód, Kecskemét. — *Earinus nitidulus* Ns. Budapest, Svábhegy. — *Orgius obscurator* Ns. Siófok ; *var.* 2. ♂♀ Szépl. P.-Maróth, Szaár ; *var.* 3. ♂ Szépl. Budapest. P.-Maróth, Siófok, Fonyód. A csápok alsó oldala mintegy a középig vörösek. — *Orgilus hungaricus* Szépl. Siófok. — *Org. rugosus* Ns. Fonyód, Siófok. — **Org. punctulator* Ns. Budapest.

Subfam. Euphorinae Först.

Euphorus pallidipes Ns. var. orchesiae Curt. P.-Maróth. — **Euph. apicalis* Curt. Budapest P.-Maróth. — *Perilitus melanopus* Ruth. Pápa (Wachsmann). — *Per. rutilus* Ns. P.-Maróth, Fonyód. — *Per. bicolor* Wsm. Siófok. — *Per. terminatus* Ns. Siófok. — **Microctonus elegans Ruthe. var.* A potroh első íze érdes. Pápa Wachsmann). — **Micr. klugii* Ruthe. Kup. (Wachsmann).

Subfam. Meteorinae Marschall.

Meteorus chrysopthalmus Ns. P.-Maróth. — **Met oculatus* Ruthe. Budapest, Dobogókő. — *Met. albicornis* Ruthe. Dobogókő, P.-Maróth. — *Met. abdominator* Ns. P.-Maróth. — **Met. punctiventris* Ruthe. *var.* 3. Budapest. — *Met. pulchricornis* Wsm. Fonyód. — *Met. brunnipes* Ruthe. P.-Maróth. — *Met. cinctellus* P.-Maróth.

Subfam. Calyptinae.

**Calyptus gallicus* Reinh. P.-Maróth. — *Eubadizon pallidipes* Nees. Pápa (Wachsmann). **Eub. macrocephalum* Ns. Pápa (Wachsmann).

Subfam. Blacinae Först.

Blacus ruficornis Ns. Makó, Fonyód, Kup. — *Blac. compar* Ruthe. Budapest, Pápa és Bakonybél (Wachsmann). **Blac. instabilis* Ruthe. Budapest. — *Blac maculipes* Wsm. Szaár, Pápa Wachsmann), Fonyód. — *Blac. interstitialis* Ruthe. Budapest.

Subfam. Liophroninae Först.

**Centistes lucidator* Ns. Budapest.

Subfam. Ichneutinae Först.

Ihneutes brevis Wsm. Budapest.

Subfam. Helcontinae Först.

Helcon augustator Ns. N.-Szeben (Csiki).

Subfam. Macrocentrinae Först.

Macrocentrus marginator. var. nidulator Ns. Kup és Pápa (Wachsmann). — *Macr. collaris.* Spin. Kup, Sz.-Fehérvár, Siófok, P.-Maróth, Pápa, N.-Szeben. — *Macr. hungaricus* Marsch. Fonyód. — *Zele testaceator Curt.* P.-Maróth, Gödöllő, Fonyód. — *Zele calcarator. Wsm.* P.-Maróth, Fonyód.

Subfam. Diospilinae Först.

Diospilus oleraceus Hal. Siófok, Fonyód.

Subfam. Opioinae Först.

**Ademon decrecens* Hal. Fonyód; *var.* 2. Pápa (Wachsmann). — *Opius pygmeator* Ns. Pápa (Wachsmann). — *Op. apiculator* Ns. *var.* 3. Marsch. Budapest. — *Op. flavipes* Szépl. Fonyód. —

O. pulchriceps Szépl. Fonyód — *Op. pallidipes* Wsm. Pápa; *var.* 1. Pápa (Wachsmann). — **Op. maculipes* Wsm. Budapest. — **Op. cingulatus* Wsm. Szaár. — **Op. irregularis* Wsm. Budapest. — *Biosteres haemorrhoïs* Hal. Pápa (Wachsmann).

Subfam. Alysiinae Först.

Alysia manducator Panz. P.-Maróth, Pápa (Wachsm.). — *Aphaereta cephalotes* Hal. Ungvár (Kertész), P.-Maróth, Pápa, Siófok, Fonyód, Kecskemét. — **Phaenocarpa ruficeps* Ns. Budapest, P.-Maróth. — **Phaen. flavipes* Hal. Budapest. — *Orthostigma pumila* Ns. P.-Maróth, Szaár, Fonyód. — *Aspilota distracta* Ns. Fonyód, Szaár. — *Asp. nervosa* Hal. P.-Maróth. — *Asp. concinnua* Hal. A szárnyak barnák; valószínüleg új. — **Asp. praecipua* Marsch. Budapest. — **Asp. jaculans* Hal. Borosznó. — **Asp. ruficornis Ns.* P.-Maróth.

Subfam. Aphiinae Först.

**Praon abjectum* Hal. Budafok, D.-Pentele. — **Pr. longicorne* Marsch. Budapest. — **Pr. volucre* Hal. Budapest. — **Ephedrus plagiator* Ns. Budapest, Borosznó, Bodajk, Pápa, Szt.-Endre, Djakovár (Biró).

**Trioxis auctus* Hal Budapest. **Tr. brevicornis* Hal. Budapest. — **Aphidius avenae* Hal. Budapest. Pápa.

Subfam. Pachylommatinae.

Pachylomma buccata Breb. P.-Maróth, Fonyód.

Szépligeti Győző.

A Zygaena carniolica új fajváltozatai.

A nálunk nagyon közönséges *Zygaena carniolica Sc.* igen variabilis törzsfajának máris számos változatát és eltérését állították fel. Ilyenek: *ab. hedysari* (sárga keretü apró pettyek, egészen fekete potroh), *var. berolinensis* (igen gyönge vagy hiányzó keretek potroh egészen fekete), *var. Wiedemanni* (egészen piros potroh), *ab. flaveola* (sárga pettyek, alsó szárny és potroh-gyűrű), *ab. diniensis* (keskeny sárga keretek), var. *graeca* (keskeny fehér keretek), *var. amasina* (széles fehér keretek), *var. taurica* (a külső két petty keret nélkül, a többi keskeny fehér kerettel) stb.

Ezeken kívül nálunk állandóan még nehány eltérése fordul elő. Ezek egyikénél a piros pettyek rendkívül nagyok s az 5. és

6. petty sárgás kerete gyakran érintkezik egymással, olykor el is tünik. Mindazáltal a különbség nem oly szembeszökő, hogy új elnevezés jogosult lenne

Annál jegosultabb ez egy másik, albinistikus eltérésre nézve. Ennél a felső szárny alapszíne az a halvány fakó barnás (chamois) szín, mely különben a pettyek keretét képezi és mely a rendesen fekete alapszínt csakis a szegélyen hagyja meg. A közönségesen ugyan oly színű ér, mely az 1. és 2. (tő-) pettyet egymástól elválasztja, részben piros, úgy hogy ez a két petty látszólag egybefolyik; az 1. petty azonban — a mi a törzsfajnál vagy más fajváltozatnál soha sem történik — meg van nyújtva, rendszerint a mellső szegély két harmadán húzódik végig és a 3. és 5. pettyel össze van kötve. A piros alsó szárny fekete szegélye igen keskeny. Átmeneti példányoknál az 1. petty nincsen megnyújtva s az alapszínben némi fekete vegyülék mutatkozik.

Nehány ide vágó példányom közül a legjellemzőbbet, melyet ábrában is bemutatok, 1898. jul. 27-én fogtam Budapesten. Hasonló példányok ábráját *Herrich-Schäffer* (II. Tab. 2. fig. 26. 27. Tab. 11. fig. 82. 83.) is adta.

Ezt a feltünően szép fajváltozatot Dr. *Horváth Géza* muzeumi igazgató-őr úr tiszteletére var. *Horváthi*-nak nevezem el.

ab. Horváthi m.

ab. Vellayi m.

Ide nem vonhatom azt a nevezetes alakot, melynek csupán szegélye feketés, és melynél a halvány alapszínt a szabálytalanul össze-vissza egymásba folyó s igen kiterjedt piros pettyek csaknem teljesen elfödik, úgy hogy a lepke egészen pirosnak látszik, a mit az ábra világosan feltüntet. Hasonló példány ábráját már *Treitschke* (Hilfsb. f. Sammler 1834) is közölte.

Ezt a ritka változatot Budapesten 1897. augusztus hó 3-án elhúnyt rovarászunk *Vellay Imre* fogta, a kinek emlékére azt *var. Vellayi* név alatt kivánom az irodalomba bevezetni.

Az itt közölt igen sikerült rajzokat Bordan István barátom készítette, a kinek értük e helyen is köszönetet mondok.

A. Aigner Lajos.

Adatok Szeged faunájához.

I. Orthoptera.

Kedves barátom és szerkesztő társam, Jablonowski József, ki egykoron buzgó, majd szomorú sorsra jutott és elhunyt rovarásztársunk Vellay Imre életét és gyűjtésének módját oly érdekesen írta le (R. L. V. 146. 180.) rendelkezésemre bocsátotta annak hagyatékából rovargyűjteményének jegyzékét, mely a Szeged környékén gyűjtött rovarokat is felsorolja. Ezek egy részét, a Coleopterákat Vellay még életében, Vánky Józsefet barátjával együtt „Adatok Szeged vidékének állatvilágához" cím alatt 1894-ben bocsátotta ki. A többi rovarrendeket (Hymenoptera, Lepidoptera, Orthoptera, Hemiptera és Diptera) sorban itt fogom közölni.

Mielőtt ezt megkezdeném, czélszerűnek vélem, az említett közlemény bevezetésének némely részét tájékoztatásul ideigtatni.

„Az utolsó évtizedekben — úgymond Vellay és Vánky 1894-ben — gyakran olvashatunk egyes közleményeket, melyek hazánk különböző vidékeinek természetrajzi viszonyait ismertetik: az illető vidék multjából, jelenéből oly adatokat tárnak fel, melyek a búvárkodásra hajlandó elemeket más, eddig még kevésbbé ismert vidék átkutatására, az arra vonatkozó adatok összegyűjtésére és feldolgozására buzdítják.

Az efféle közlemények között találunk olyanokra, melyek pusztán adatokat tartalmaznak egy később összeállítandó munkához, továbbá olyanokra, melyek az adatok felsorolásán kívül az illető vidék bizonyos irányú jellemvonásainak és sajátságainak feltüntetésére is törekszenek. — Az ekként nyilvánosságra jutott dolgozatokból feltünik, hogy a hazánk rovar-világát tárgyaló szakirodalom a főváros környékével és túlnyomólag a hegyes vidékekkel foglalkozik, más szóval, hogy a közölt adatok nagyobbára ezen vidékekről valók, csak igen csekély, mondhatni alig számot tevő adat áll rendelkezésünkre az úgynevezett nagy magyar alföldről, a mi pedig van, csakis egyes kiválóan buzgólkodó szakférfiú útján lett ismeretes; milyenek Frivaldszky Imre és János, Dr. Horváth Géza, Mocsáry Sándor, Sajó Károly, Speiser Ferencz, Thalhammer János és Dr. Török József.

A nagy magyar alföld tehát s benne Csongrád megye, Szeged szab. kir. város 14 négyszög mértföldet meghaladó területű birtokaival természetrajzi, különösen rovarászati tekintetben átkutatlan. — A tények ilyen állása meliett indíttatva éreztük magunkat arra, hogy ezen tapasztalt hiánynak legalább részben való megszüntetésére kisérletet tegyünk.

1886. év telén elhatároztuk, hogy a következő év tavaszától fogva szabad időnket Szeged város vidéke rovarainak összegyűjtésére és azok tanulmányozására fogjuk fordítani annál inkább, mert Szegeden a rovarok rendszeres összegyűjtésén, tudtunkkal előttünk még senki sem fáradozott.

Jelen dolgozatunk az utóbbi 8 évi működésünk eredményét tünteti fel. Nyolcz évi munkánk alatt a bogarakra vonatkozólag a következő tapasztalatokra jutottunk:

1. Szeged vidékének rovarvilága korántsem oly szegény, mint az első pillanatra lenni látszik. Bogárvilágának gazdagságát azon talajviszonyokból magyarázzuk, melyek a vidéken uralkodók: nevezetesen agyagos fekete földek, melyek itt-ott szikesekké válnak; puszta székterületek, melyek néhol elég nagy területet foglalnak el és alkalmasak arra, hogy rajtok különleges állatvilág találja létfeltételét; óriási homokterületek, melyek között székes talajrészletek és székes állóvizek, semlyékek elég gyakran fordulnak elő; nedves lapályok, melyek majdnem mindenütt állandó vízmedenczével bírnak. — Ezen körülményekhez még nem csekély részben járul Szeged áru-forgalma, mely által elég gyakran nem itthonos fajok is kerülnek a kutató merítő hálójába. — Ezen változatos talajviszonyokhoz nem kis mértékben járul a bogárvilág változatosságához azon tény, hogy Szeged lakossága a legkülönbözőbb gazdasági ágakkal foglalkozik; de nagyban csökkenti a bogárvilág létfeltételét azon körülmény, hogy alig van egy talpalatnyi terület, mely kikerülné a kaszát, kapát.

2. Észrevehető változást idézett elő e téren az 1879-iki árvíz és az azt követő újjáalkotás. — Nem csekély azon rovarok száma, melyeket az árvíz előtt *Vellay* gyűjtött s mondhatni, elég gyakoriak voltak, ellenben az árvíz után sehol sem voltak felfedezhetők; eltüntek pedig tapasztalataink szerint azok, melyek csak egy ivadékkal és pedig nyári élettel bírnak, melyeknek, nézetünk szerint álczáit pusztította el a több hónapig tartó vízlepel. Vannak olyanok, melyek az utóbbi években már újra feltüntek. Ellenben találtunk rovarokra, melyek az újraalkotás előtt sehol sem voltak találhatók, míg azóta és azután gyűjthetők voltak.

3. 316 kirándulás eredményeként, 1206 faj és fajta bogarat mutathatunk be."

Ezek után áttérek ez alkalommal az orthopterák jegyzékének közléséhez.

A. L.

Orthoptera.

I. Pseudoneuroptera.

Odonata.

Libellulidae: Libellula 4-maculata L. VII. 15; depressa L. VI. 9; Libella cancellata L. VI. 9—12; coerulescens F. VI. 9—12; Diplax sanguinea Müll. VIII. 16—27; meridionalis Selys VIII. 17. IX. 20. Crocothemis erythrea Brull. VIII. 15.

Aeschnidae: Aeschna mixta Latr. VII. 19—30; rufescens Lind. VI. 21.

Agrionidae: Lestes sponsa Hans. VI. 24.—VIII. 6; barbara F. V. 7—VIII. 27. Sympycosa fusca Lind. IV. 3—VII. 7. Agrion pumilio Charp. VI. 24—VII. 27; elegans Lind. VIII. 10; cyathigerum Charp. VII. 27.

Ephemeridae: Ephemera vulgata L. V. 5; glaucops Pict. VI. 13. Caenis grisea Pict. IX. 5. Baetis fluminum Pict. V. 10; venosa Degeer V. 24. Cloe diptera L. V. 10—12.

Perlidae: Chloroperla grisipennis Pict. IV. 29—VII. 3. Isoperyx apicalis New. V. 19—22. Taeniopteryx nebulosa III. 15—IV. 5.

II. Orthoptera genuina.

Forficularia: Labidura riparia Pall. IV. 17—V. 3. Labia minor L. V. 3—VI. 29. Forficula auricularia L. VI. 30—VII. 5.

Blatodea: Ectobia lapponica L. VIII. 20.

Mantodea: Mantis religiosa L. VIII. 15—27.

Acridioidea: Tryxalis nasuta L. VIII. 15—IX. 20. Mesotethus grossus L. VIII. 2—IX. 29. Stenobothrus crassipes Oesk. VII. 6—VIII. 20; nigromaculatus H. S. IX. 22; miniatus Charp. VI. 10—IX. 29; apricarius L. VIII. 8—IX. 29; rufipes Zett. VI. 9—VIII. 13; bicolor Charp. VI. 18—IX. 29; pulvinatus Fisch. VII. 15—VIII. 8; elegans Charp. VII. 28—VIII. 15; dorsatus Zett. VII. 19. Gomphoceras antennatus Fieb. VII. 12—IX. 29; maculatus Thnb. VII. 15. Stauronotus brevicollis Ev. VIII. 20. Epacromia thalassina F. VIII. 20.

Oedipodidae: Acrobylus insubricus Sc. V. 11. Oedipoda coerulescens L. VIII. 27. Pachytylus nigrofasciatus Degeer VIII. 7; migratorius L. VII. 28.

Acrididae: Platyphyma Giornae Rossi IX. 22—X. 24.

Locustodea: Phaneroptera falcata Sc. VIII. 9—24.

Conocephalidae: Xyphidium fuscum F. VII. 19—IX. 29; dorsale Latr. VIII. 9—IX. 29. Conocephalus mandibularis Charp. VII. 18—VIII. 17.

Locustidae: Locusta viridissima L. VII. 15—29: cantans Fssl. VIII. 24.

Decticidae: Gampsocleis glabra Hbst. VII. 6 VIII. 10. Platycleis grisea F. VII. 14. Decticus verrucivorus L. VII. 7—VIII. 19.

Gryllodea: Oecanthus pellucens Sc. VII. 28- -VIII. 20.

Gryllidae: Nemobius Heydeni Fisch. VII. 27—VIII. 5. Gryllus desertus Pall. VII. 7—VIII. 20. Tridactylus variegatus Latr. V. 10 VII. 20.

Neuroptera.

Panorpidae: Panorpa communis L. VI. 23—VIII. 2.

Phryganeidae: Mystacides pilosus Müll. VI. 19—VII. 19. Phryganea grandis L. VI. 13; varia F. VI. 13 VII. 11. Limnophilus punctatissimus Steph. V. 24—VI. 19; vittatus F. V. 17—VI. 28; griseus L. V. 15—VI. 19; borealis Zett. V. 13—28. Grammotaulius atomarius F. V. 2—24.

Sialidae: Rhaphidia ophiopsis Sshumm. V. 11.

Hemerobidae: Sisyra fuscata F. VIII. 2. Hemerobius nervosus F. V. 4. Chrysopa vulgaris Schneid. IV. 5—VIII. 30; nigrocostata Bran. VII. 19; septempunctata Wesm. VII. 24—VIII. 21

Myrmeleontidae: Acanthaclysis occitanica Vill. VII. 15. Myrmeleon trigrammus Pall. VII. 15—VIII. 5; punctulatus Stev. VIII. 5. Creagris plumbeus Oliv. VII. 15—VIII. 5. *Vellay Imre.*

Különfélék.

A rák életmódjára nézve sok tévedés van elterjedve. Ujabban *Heyking* tenyésztette és megfigyelte ezt az állatot, mely szerinte bizonyos kimért területet el nem hagy, és soha rodthadt vagy büdös húst nem eszik, hanem leginkább friss halat és fiatal békát, szükség esetén friss húst is, továbbá kivált méztartalmú növényeket, lóherét, luczernát stb. Saját pánczélját is felemészti. Nyáron át többször vedlik, az első évben 7—8-szor, a harmadikban már csak kétszer s erre tápláléka befolyással van. A pánczél szétrepesztése szemlátomást fájdalommal jár. A rák nyujtózik, míg a pánczél a hátán megreped s az állat kibujhat; farkát és ollóját úgy húzza le, mint mi a czipőt és harisnyát. Minden ráknak külön oduja van, melybe hidegebb időjárás bekövetkeztekor visszavonul. Télen se nem alszik, se meg nem dermed, hanem mentül hidegebb lesz, annál mélyebben furakodik a földbe. Svédországban jégen rákásznak és széjjel hasított friss halat használnak csáleledelül. A ráknak számtalan az ellensége: a ragadozó halak mind, a csukától a harcsáig, rókák, sőt kutyák is. Az apró ráknak azonban legnagyobb ellenségei a saját szülei, a melyek kedves csemetéiket felemésztik, ahol kapják. A ráknak legveszedelmesebb ellensége azonban mégis az ember. Különösen vesztére van az az általánosan dívó szabály, hogy rákot csak az R. nélkül való hónapokban kell

enni. Ezzel szemben Heyking azt állítja, hogy épen május, junius, julius, augusztus s azonkívül november hónapokban törvényes tilalomnak kellene lenni; szeptember és októberben lehetne hímet is, nőstényt is fogni, a többi hónapokban csak hímeket szabadna forgalomba hozni. A rák huzamos ideig elél víz nélkül is, pinczében 5—6 napig is megmarad, holott a napvilágon vízben 1—2 nap mulva, szárazon pedig már néhány óra mulva kimulik. A.

A cserebogár irtása. Feddersen porosz erdőtanácsos 20 évi tapasztalatok alapján megállapitotta, hogy a *Melolontha vulgaris* és *M. hippocastani* fejlődési ideje nem egyforma, a menynyiben az előbbi 4 évig fejlődik, a mezőgazdaságot károsítja és nagyobb mennyiségben máj. közepén szokott fellépni; az utóbbi pedig 5 évig fejlődik, az erdőben tesz kárt és nagyobb számban már ápr. végén lép fel. Irtására igen hathatósnak bizonyult a bogárnak és pajornak nagy mértékben való összeszedetése. A bogárnak szedésére legalkalmasabbak a gyermekek, a kik minden reggel az erdőt az éjjel odaszállt bogaraktól megtisztítják. Erre a czélra jó eredménynyel alkalmaztak csalogató fákat, azaz 3—4 méter magas fácskákat, melyeket kivágva, az erdőszélén a földbe tüznek és hervadás után újakkal pótolnak. Az összegyűjtött bogarakat nagy üstökben forró vízzel megölik s azután 1 m. mély gödörbe temetik és mészréteggel födik el. — A pajorokat a röpülést követő harmadik, illetve negyedik nyáron szedik, a mikor a pajorok közel a föld színéhez táplálkoznak. A többnyire laza rétegeket gereblyével felhányják s az állatot így összeszedetik. Ezen igen költséges és hónapokig tartó eljárás helyett Franczia országban legújabban a pajorokat benzinnel irtják, a mely a szénkéneg-, bensol- és naphtalinnál hathatósabbnak bizonyult, sokkal olcsóbb is, mert négyszög méterenkint 3 gr. elegendő arra, hogy az illető területen ezt a kártékony állatot kipusztítsa A.

Pillangó-estélyek. Az az Amerikából származó és már Európában is imitt-amott feltünedező divat, mely szerint úgynevezett „színes“ ebédeket, róza vagy sárga teaestélyeket, zöld vagy piros vacsorákat rendeznek, az a nagy vizen túl már nem elég különös és modern. A találékony jankeehölgyek nem igen voltak zavarban arra nézve, hogy a világot általában és exclusiv ismerősköreiket különösen mivel lepjék meg, mivel ejtsék bámulatba. A pillangó, mely a mult télen az elegáns newyorki hölgyek magas frizuráját díszítette, most a tea-asztalra szállt le. New-York, Washington, Philadelphia és Chicago fiatal hölgyei egyidőben valóságos mániával vetelkedtek abban, hogy víg kis tea- estélyeket rendezzenek, a melyekben a röpke csillogó pillangó mintegy hangadó. A virágok fölött, melyek az asztalokat és konzolokat díszítik, színpompában ragyogó lepkék lebegnek. A lámpák kedves lepke-fényellenzővel vannak ellátva, a tányérok és findzsákra pille van festve, míg a teakanna fogóján porcellánból művészies készült pillangó ül, mely minden perczben mintha röpködni készülne. Még a finom sütemény és jegeskréme is lepke alakjában kerül az asztalra. Legkedvesebbek azonban a pillangó-ruhába öltöztetett kis leányok,

kik mintegy kiszolgáló kis szellemek sürögve-forogva kinálják a mindenféle nyalánkságot. Az ily pillangó-estély befejezése rendesen egy új társasjáték, a — „pillangó-játék."

A Trencsénmegyei Természettudományi Egyletben annak buzgó elnöke, Dr. Brancsik Károly oly működést fejt ki, mely az entomologus figyelmét és elismerését teljes mértékben megérdemli. Tanusítja ezt az egylet évkönyvében megjelent közleményeinek egyszerű áttekintése is. Első sorban megyéjének faunáját tanulmányozta s ahhoz elég tág körben fontos adalékokat nyujtott, a mennyiben a megye Hemiptera-faunáját összeállította és több izben kiegészítette (1. 3. 9. 13—16. Évk.), úgyszintén annak bogárfaunáját is (2. 5. 9. 13. 14.), továbbá ismerteti a trencsénmegyei Hymenopterákat (15. 16.) és Molluskákat (17. 18.), sőt némely odavaló Molluska ivarrendszerét is (13. 14.) Majd a fiumei Hemipterákat (15. 16.), valamint Bosznia és Herczegovina Molluskáit vonja tanulmánya körébe (11. 12. 19. 20.), miközben csaknem minden füzetben egy-egy zoologiai kirándulásának érdekes leírását nyujtja. Utóbb mindinkább a délszak csodás állatvilága felé fordul, a menyiben főleg a Frey házaktia által gyűjtött gazdag anyag alapján a délafrikai Nossibé szigetnek (Madagaszkar közelében) faunáját ismerteti és számos új Hemipterát, Orthopterát, sőt Lepidopterát és Conchyliát is leír (13—16, 19. 20.). Úgyszintén ismerteti Mozambik szigetének és Új-Guinea Molluskáit, az előbbiek közt a Menyharth magyar missionárus s az utóbbiak közt a Fennichel által gyűjtötteket is (15—18). A legújabb kötetben (19. 20. évfolyam) újra 35 új Orthoptera-fajt ír le, részben Új-Guineából Biró Lajos gyűjtéséből, a kinek tiszteletére egy Mantis-félét *Hierodula Birói*-nak nevezett el. Az Évkönyvben, számos más érdekes és alapos közleményen kivül, megjelent még Vángel Jenőé trencséni lepkékről, Udránszky Lászlóé Trencsénmegye rákjairól, Bossányi Józsefé Parnassius Apollo abberratiójáról stb. Az igen sikerült ábrákkal ellátott Évkönyvet az egylet tagjai (tagsági díj 2 frt.) illetményként kapják.

A vértetűről körrendeletet bocsátott ki a m. k. földmívelésügyi minister, a melyben minden birtokosnak és mező-őrnek kötelességévé teszi, hogy az almafákat folytonosan szemmel tartsák és a vértetű jelenlétéről az előljáróságnak azonnal jelentést tegyenek. A minister egyúttal a vértetű irtására utasitást is bocsátott ki, a mely lapunkban is megjelent (R. L. VI. 76.) Ennek kapcsán megemlítjük, hogy Jablonowski Józsefnek a „Kisérletügyi közlemények" 6-ik füzetében foglalt e tárgyú értekezése „A vértetű életmódja és irtása" czím alatt díszes külön lenyomatban, igen sikerült színes táblával és néhány szövegábrával megjelent. Mutatványt már közöltünk belőle.

A hernyók irtása. A kerületi előljárók felhívták a kert és szőlő tulajdonosokat, hogy a hernyófészkeket és petegyűrűket még február havában pusztitsák el. A ki nem pusztítja, ötven forint büntetést fizet.

Az Anthrenusok ellen újabban kétféle szert ajánlanak: 1. Nitrobenzin 3, Petroleum és Terpentinessentia 1—1 rész. 2. Feloldott Thymol 3, Petroleum 1 rész. Mindkettőből nehány csöpp teendő wattára s az tűvel a gyűjteménybe tűzendő.

A sírok faunáját tanulmányozta újabban *Motter M.* New-Yorkban és 150 exhumált emberi tetemen a következő Arthropodákat alálta: Rinya: Armadillidium vulgare; pók: 1 Pseudoscorpio, 10 fajta Araneida, 9 féle atka: Myriapoda: 5 faj; Thysanura: 4 meghatározott és számos meghatározatlan faj; Pseudoneuroptera: Termes flavicollis és meghatározatlan Psocidák; Homoptera: 1 Coccida, Ripersia; Coleoptera: 3 féle Carabida, 2 féle Pselaphida, sokféle Staphylinida, 1 1 Trichopterygida, 1 Nitidalida, Trogositida, 1 Elaterida, 1 Scarabeida, 1 Curculionida; Diptera: 11 faj; és hangya: 9 faj. Ezen állatoknak azonban legkevesebbje él tetemeken; a bogarak közül pl. csupán a Staphylinák és a Rhizophagus, a többi csak véletlenül került a sírba, sőt a Staphylinák közül is csak két faj, Eleusis pallida és Actobius umbripennis, fordul elő állandóan a sírokban. Ritkábban, de még elég gyakran akadtak a Phoridák s a Piophila casli nevű légyfajok gubói.

A béka tápláléka. Kirkland észak-amerikai entomologus megvizsgálta 149 békának gyomortartalmát s úgy találta, hogy azokban meg nem határozható anyag volt 5 százalék, homok és föld 1, növénymaradék 1, giliszta 1, csiga 1, százlábú 10, pók 2, szöcske 3, hangya 19, futóbogár 8, Scarabaeus 6, egyéb bogár 5, különféle rovar-álcza 19, hernyó 9 százalék stb. Egyúttal megállapította Kirkland, hogy a béka 4 hasznos állat mellett 7 kártékonyat emészt fel, és kiszámította, hogy egy-egy béka évenkint annyi kártékony állatot pusztít el, hogy ezáltal k. b. 60 frtnyi kár el lesz hárítva, a melyet okoztak volna azok a rovarok, ha életben maradnak. *A.*

A Phylloxera kártékonysága s az ellene való védekezés hihetetlen összegeket nyelt el. Az olasz földmivelésügyi ministerium évenkint 535,000 liret vett fel kiadási előirányzatába, de kénytelen volt ez összeget a tartalékalapból folyton pótolni. Igy 1867-98-ban 1.881.450 liret adott ki, — csupán májusban 974,291 liret, még pedig irtásra és kártalanitásra 556,291 liret, buzditásra és támogatásra 20,477 liret, a királyi szőlőhegyek megvédésére és amerikai venyigék hozatalára s szétosztására 312,089 liret. Az állam 1979. óta, a mikor a rovart olasz földön először megfigyelték, annak irtása eddig összesen 14,172,322 liret fordított; a kárt pedig, melyet az állat okozott, 10 milliárdra becsülik.

Levélszekrény.

Bordan István úrnak. Arra már igenis volt eset, hogy oly hernyó, melyben élősdi él, lepkévé kifejlődik; igy p. o. említi Girard, hogy *Saturnia pyri* hernyója után, a melyben az Andopius dentatus élősködött, kikelt a lepke, bárha a rendesnél csak fél akkora is.

„ROVARTANI LAPOK"

Auszug der Aufsätze dieser in ungar. Sprache erscheinenden entomologischen Monatschrift

Unter Mitwirkung von

Dr. *A. Bedő*, Dr. *C. Chyzer*, Dr. *G. Entz* und Dr. *G. Horváth*

redigirt von

L. Aigner-Abafi, J. Jablonowski u. E. Csiki.

Budapest VIII., Röck-Sz.-Gasse 32.

1899. Mai | VI. Band | Heft 5.

S. 89. **J. Jablonowski: Die Rebenschädlinge**: Cochylis ambiguella und Tortrix pilleriana I. Biologie der beiden Falter mit Berücksichtigung der gesammten einschlägigen Literatur.

S. 92. **E. Csiki: Die Orsodacne-Arten Ungarns.** Verfasser stellt eine Bestimmungstabelle der in Ungarn vorkommenden zwei *Orsodacne*-Arten mit je sechs Varietäten zusammen. Für *Orsodacne lineola Panz. var. a. Weise.* führt er den Namen *var. flava Csiki* ein. Am Schlusse werden die einzelnen Formen nebst Fundorten aufgezählt und eine neue Varietät von *O. lineola Panz.* aus dem südöstlichen Karpathengebiet beschrieben. Diese Form entspricht der *var. limbata Ol.* von *O. cerasi Linn.* Ihre Beschreibung ist folgende: *var. marginata Csiki.* Kopf, Halsschild und Unterseite bläulichschwarz; Halsschild manchmal mit je einem röthlichgelben Flecken in der Mitte neben dem Seitenrand, Fühler, Taster und Beine, mit Ausnahme der schwarzen Schenkelspitze, gelbbraun. Flügeldecken gelb, am Seitenrand und an der Nacht breit bläulichschwarz eingesäumt. Fundorte: Nagy-Szeben (Csiki, Fuss), Krassó-Szörény (Pável) (Abbildung im ungarischen Text.) Zum Schlusse wird bemerkt, dass Herr Wachsmann bei Budapest *Orsodacne lineola Panz.* mit *O. cerasi L.* Weibchen in copula fing. Dieses interessante Pärchen befindet sich in der Sammlung des Ungarischen National-Museums.

S. 95. **L. Aigner-Abafi: Die ungarische Lepidopteren-Fauna im J. 1898.** II. Aufführung für Ungarn neuer Arten: *Papilio Podalirius var. decemlineatus* mit getheilter 5. und 7. Binde und lichter Färbung, in Ungarn ganz stationär, mag obigen, von Eimer interimistisch gebrauchten Namen definitiv behalten. Die Theilung der Binden ist bei *var. undecimlineatus Eim.* weniger deutlich; von letzterem kommen jedoch in Ungarn Stücke vor, deren Bänder gar nicht getheilt sind, die also füglicher *var. novemlineatus* zu nennen wären. *P. Machaon ab. Drusus Fuchs* kommt hier auch in I. Gen. und auch beim ♂ vor; *ab. rubromaculatus i. l.* bei Budapest. *Parnassius Mnemosyne var. Hartmanni Stdfs.* in Siebenbürgen und Ober-Ungarn. *Pieris napi ab. flavescens Stgr.* in Siebenbürgen. *Lycaena Corydon var. caucasica Ld.* sehr ähnliche Form im Comitate Szerém. *L. Admetus var. Ripperti Frr.* bei Budapest.

L. Donzelii B. auf der Retyezát-Alpe im Comitate Hunyad. *Melitaea Phoebe ab. melanina Cenni* bei Budapest. *Pararge Megaera ab. mediolugens Fuchs* bei Budapest und Orsova. *Epinephele Lycaon var. lupinus Costa.* bei Budapest. *Syrichthus alveus var. onopordi Rbr.* im Comitate Szerém. *Zigaena lavandulae Esp.* bei Arad. *Z. transalpina var. hippocrepidis Hb.* in Vinkovce (Com. Szerém). *Naclia punctata ab. servula Berce*, im Com. Szerém. *Amphidasys betularia forma mixta* in Neupest. *Eupithecia pumilata var. tempestivata Z.* in Pápa. Insgesammt sind aus Ungarn bisher 1402 Arten und 413 Abarten constatirt.

S. 99. **V. Szepligeti: Ungarische Braconiden.** Nachtrag zu den früheren Publicationen des Verfassers. Die mit * bezeichneten Arten sind für die Fauna Ungarns neu.

S. 102. **L. Aigner-Abafi: Abarten von Zygaena carniolica Sc.** Verfasser benennt die auch in der Ill. Zeitschr. f. Ent. IV. 73. beschriebenen Aberrationen als *var. Horváthi m.* und *var. Vellayi m.*

S. 104. **E. Vellay: Beiträge zur Fauna von Szeged. I.** Orthoptera. Aufzählung der in den Jahren 1887—1894 gesammelten Arten.

Kleinere Mittheilungen:

S. 107. *Die Lebensweise des Krebses* nach den Erfahrungen von Heyking.

S. 108. *Die Bekämpfung des Maikäfers* nach den Mittheilungen von Forstrath Feddersen.

S. 108. *Dr. K. Brancsik's entomolog. Aufsätze* in den Jahrbüchern des Trencsiner naturhistor. Vereines d. i. Hemipteren, Coleopteren, Hymenopteren und Mollusken des Comitates Trencsén, sowie Mollusken von Bosnien u. Hercegovina, Hemipteren von Fiume, sowie Beiträge zur Fauna der Insel Nossibé, Mozambique und Neu-Guinea.

S. 109. *Über die Blutlaus* gab der kgl. ung. Ackerbauminister eine Verordnung heraus, wodurch die Anzeige über das Auftreten dieses Insectes Jedermann zur Pflicht gemacht wird. Ebenso erschien von Jos. Jablonowski eine schön ausgestattete Schrift über die Lebensweise und Bekämpfung der Blutlaus.

S. 110. *Die Fauna der Gräber* nach den Untersuchungen von M. Motler in New-York.

S. 110. *Die Wirksamkeit der Kröte* in Vertilgung schädlicher und nützlicher Insekten.

S. 110. *Die Schädlichkeit der Phylloxera* und die Unsummen, welche die Bekämpfung derselben erheischt.

Magyarországi entomologusok czímtára.

Folytatás.

Sedlaczek István dr. cs. és kir. törzsorvos, Budapest, IX. Üllői-út 107. (Lepidoptera.)

Stipanits József tanár, Budapest, I. Mártonhegy 535. (Lepidoptera).

Szépligeti Győző főreáliskolai tanár, Budapest II. Lánczhid-u. 4. (Parazit Hymenopterák és gubacsok.)

Szilády Zoltán tanárjelölt Budapest VIII. Nap-u. 17. (Arthropoda).

Tomala Nándor mérnök, Budapest II. Vitéz-u. 17. (Palaearcti Macrolepidoptera. Cserél.)

Török Arthur mű-egyetemi hallgató, Budapest II. Városmajor-u. 41. (Palaearcti Macro- és Microlepidoptera.)

Uhl Károly állami hivatalnok, Budapest IX. Tompa-u. 28. (Macrolepidoptera.)

Uhryk Nándor dr. orvos, Budapest VIII. Kerepesi-út 73. (Palaearcti Macro- és Microlepidoptera. Cserél.)

Ulbrich Ede tőzsdei jogi titkár, Budapest VII. Lövölde-tér 2. a. (Palaearcti Macrolepidoptera.)

Vadászfy Jenő m. kir. erdőmester, Budapest V. Váczi-út 12. (Kártékony rovarok.)

Vángel Jenő dr. egyetemi s. tanár, Budapest VIII. Muzeum-körut 4. (Lepidoptera.)

Wachsmann Ferencz, m. á. v. főfelügyelő, Budapest VI. Andrássy-út 88. (Hazai Coleoptera. Cserél.)

Wass Béla gróf országgyűlési képviselő, Budapest VIII. Országház. (Hazai Lepidoptera.)

Augustiny Elek tanító, Kassa. (Lepidoptera.)

Bajthay Imre tanító. Sári p. Dabas. (Lepidoptera.)

Bálint Sándor dr. muzeumi őr, Kolozsvár. (Rovar-anatomia.)

Biró Lajos tanár, Simbang, Új-Guinea. (Arthropoda.)

Bogsch János főreáliskolai tanár, Pozsony. (Lepidoptera.)

Boroskay János erdőfelügyelő, Zólyom. (Coleoptera.)

Bossányi József ny. plebános, Fenyves-Chvojnicza p. N. Próna. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Bothár Sámuel dr. főorvos, Beszterczebánya. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Bottay Kálmán iparis kolai tanár, Komárom. (Lepidoptera, Coleoptera.)

Car Lázár dr. egyetemi m. tanár, Zágráb. (Crustacea.)

Cserni Albert dr. főgymnasiumi tanár, Gyula-Fehérvár. (Coleoptera, Lepidoptera.)

Damin Narczisz tanár, Buccari. (Arachnoidea.)

Fábry Alfréd vasuti felügyelő, Teschen. (Lepidoptera.)

(Folytatjuk.)

Csere-ajánlat.

A következő *bogarakat*: Polyphylla fullo 25 drb., Anoxia pilosa 50, Anisoplia austriaca 3, Anomala vitis 7, Cetonia hungarica 7, Criroceris 12 punctata 45, Capnodis tenebrionis 15, Apion longirostre 25, Gonioctena sexpunctata 15 és Oenas crassicornis 45 drb.; továbbá *lepkéket*: Saturnia pyri 5 és Cucullia umbratica 6 drb. más rovarokért kívánom kicserélni.

Wagner János, tanár.
Kun-Félegyháza.

Lepke-csere

Másfajta lepkékért adok cserébe: C. edusa, M. v. suwarovius, Er. medusa, P. achine, D. porcellus, Sesia leucopsiformis, Th. fenestrella, Z. cynarae, A. aulica, Ps. muscella, Plumifera, Ch. radiosa, P. nigrocincta, Pl. illustris, H. cognatus, Eup. alliaria stb. stb

A. Aigner Lajos
Budapest, IX., Lónyay-u. 11.

Zur Nachricht

dass der im *Regensburger Naturwissenschaftl. Verein* erscheinene *A. Schmid'sche*

Raupenkalender

welcher längere Zeit vollständig vergriffen war, bei uns demnächst in *neuer, verbesserter Auflage* erscheint. Preis geb. und mit Parier durchschossen fl. 3.

Regensburg Stahl'sche Buchhandl.

Kérelem.

Lepkészeinket felkérem, hogy *eltorzult lepkéket* (egyenetlen elakú vagy színű szárnyakkal stb.), be-záradt vagy kikelt *bábokat* és *gubókat* és *lepkepetéket* (megölve), úgyszintén hernyóból vagy bábból kikelő *parasitákat* (ezeket külön-külön borszeszben, (lehetőleg a lepke-faj megnevezésével) részemre félretenni s alkalmilag beküldeni szíveskedjenek. Cserébe adhatok lepkéket és kifujt hernyókat.

A. Aigner Lajos
Budapest, Röck-Szilárd-u. 32.

Ajánlok olcsón I. Qual.
Európai és exoticus
Lepkéket és bogarakat

többi közt: Oenogyna v. sordoa, Spil. hybrida v. inversa, Spil. hybrida v. Stanfussi, Spil. luctuosa, Elater 4. signatus, Asida banatica etc. Keresek cserébe jobb faju európai bogarakat, fajonkint 1—20 példányt. **Kelecsényi Károly.**
Tavarnok, u. p. N-Tapolcsány.

Nagy rovargyüjtemény

különösen gazdag Coleopterákban, Homopterákban és Hymenopterákban, melyeket a legkiválóbb szakemberek determináltak, szekrénnyel együtt **igen jutányosan eladó.** Bővebb felvilágositást szerkesztőségünk ad.

Mellékelve: Karlinger L. hirdetése Lepidopteren-Präparir-Band.

Schmidl H. könyvnyomdája Budapest, szerecsen-utcza 6.

Kot. 6 furet 5
1899 : maj.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES
3 9088 01427 0102